

**VI Міжнародна науково-практична конференція  
«Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та управління  
персоналом»**

---

**СЕКЦІЯ 4  
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ,  
АНАЛІЗУ, АУДИТУ, ЗВІТНОСТІ І ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ  
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

*Андрій Моленда, аспірант 2 курсу  
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна  
Науковий керівник: Колісник Г. М., д.е.н., професор*

**ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАВИЛ КОНТРОЛЬОВАНИХ ІНОЗЕМНИХ  
КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ**

Взявши на себе зобов'язання по впровадженню плану BEPS, спрямованого на боротьбу проти ухилення від сплати податків із використанням офшорних країн, українськими законодавцями було внесено зміни до Податкового кодексу України та запроваджено поняття і правила контрольованих іноземних компаній (далі – КІК).

Правила КІК набули чинності з 2022 року, однак з початком повномасштабного вторгнення питання КІК не стояло настільки гостро як зараз, оскільки, на сьогодні відновлено обов'язок звітування.

КІК визнається будь-яка юридична особа, зареєстрована в іноземній державі або території, яка визнається такою, що знаходиться під контролем фізичної особи-резидента України або юридичної особи-резидента України. При цьому правила КІК передбачають, що в таких резидентів України можуть виникнути зобов'язання із сплатити в Україні податку з прибутків отриманих такими компаніями [1].

Застосування поняття КІК не є чимось новим в світовому податковому законодавстві. Держави із високими ставками податків зіткнулись із проблемою, коли резиденти цих країн почали використовувати іноземні компанії, здебільшого зареєстровані в юрисдикціях з помірним оподаткуванням, для накопичення капіталу та прибутку і мінімізації податків. Як наслідок, в результаті такого перерозподілу прибутку, податкові надходження в бюджет ставали значно меншими в порівнянні з тими, які могли б бути, якби прибутки таких резидентів розподілялись та оподатковувались в країнах їх реєстрації.

Отже, використання іноземних компаній дозволяло мінімізувати сплату податків власниками таких компаній у країнах їх реєстрації за високими податковими ставками, так як прибуток не розподілявся, а залишався на рахунках компаній, зареєстрованих в низькоподаткових юрисдикціях.

У відповідь на застосування бізнесом такої схеми роботи, держави почали вводити правила КІК з метою прирівняти прибуток отриманий іноземною компанією до доходу її власника.

Є певні відмінності щодо суб'єктів до яких застосовуються правила КІК – так, одні країни використовують його лише до юридичних осіб, у власності яких перебувають іноземні компанії, інші, як і Україна, застосовують правила КІК і щодо фізичних осіб-резидентів.

Загальноприйнята практика для більшості країн розглядати правила КІК для пов'язаних юридичних осіб зареєстрованих в різних юрисдикціях. В цьому випадку основним податком який підлягає регулюванню є податок на прибуток (корпоративний податок). Враховуючи, що юридична особа – власник зареєстрована в юрисдикції з високим оподаткуванням, а контрольована компанія в юрисдикції з помірним оподаткуванням, то, використовуючи правила КІК, держава прагне вирівняти ставки податку

шляхом сплати юридичною особою – власником дельти в ставці податку. В цьому проглядається схожість КІК на трансфертне ціноутворення. Однак в цілях трансфертного ціноутворення розглядається формування прибутку в конкретних операцій між такими юридичними особами, а правила КІК застосовуються до всього прибутку, що виникає в контрольованій компанії.

Впровадженням в Україні правил КІК також щодо фізичних осіб призводить до того, що здійснюється порівняння ставки податку на прибуток (корпоративного податку) іноземної компанії та ставки податку на доходи фізичних осіб у фізичних осіб – резидентів України. Це призводить до порівняння двох різних податків.

В цьому контексті можна говорити про певний негативний момент для українських власників іноземних компаній та бюджету, оскільки, як показує практика, після впровадження аналогічних правил КІК в росії, відбулась зміна податкової резидентності бенефіціарних власників бізнесу (за даними Reuters – третина росіян, які перебували у списку Forbes, змінила резидентність) [2].

Застосування правил КІК стосується в першу чергу іноземних компаній, які отримують прибуток і накопичують доходи. Отримуючи від таких компаній дивіденди, резидент України має заплатити в Україні податки із суми отриманих доходів.

Однак бувають випадки коли дивіденди не виплачуються, а прибуток акумулюється на рахунках такої іноземної компанії. В такому випадку починають застосовуватись правила КІК, згідно з якими оподаткуванню підлягає такий нерозподілений прибуток незважаючи на те, що такий прибуток не виплачується власнику, а залишається в розпорядженні іноземної компанії.

Таким чином, можна говорити про те, що правила КІК направлені на те, щоб прискорювати розподіл отриманого прибутку та, відповідно, сплату податків у в країні реєстрації власників іноземних компаній.

Введення правил КІК не буде означати автоматичної сплати податків від діяльності іноземних компаній їх власниками в Україні, адже чинним законодавством передбачено ряд пільг. Фактично сплата податків має стосуватись тільки власників компаній, зареєстрованих в низькоподаткових резиденціях.

Про це зокрема свідчать дані ДПС України про результатами подання звітності по КІК за 2022 рік, де із задекларованого іноземними компаніями, що перебувають у власності резидентів України 15,3 млрд. грн. доходу прибуток до оподаткування склав 1,9 млрд. грн. Разом з тим, прибуток КІК, звільнений від оподаткування становить 1,2 млрд. грн. [3].

Застосування принципів КІК передбачає, що резиденти України зобов'язані підготувати та подати до податкового органу спеціальну звітність та, у випадку необхідності, сплатити податок з прибутку отриманих іноземними компаніями, власниками яких вони є.

Тобто з одної сторони можна зробити висновок, що сплата податку з прибутку КІК стосується не всіх резидентів, однак, в Україні штрафи за неподання повідомлення про участь в КІК та звітності є настільки високими, що можуть перекрити і суму несплаченого податку. Практика застосування європейського податкового законодавства вказує на те, що штрафні санкції за неподання звітності щодо КІК не відрізняються в порівнянні з санкціями за неподання інших звітів.

Слід зазначити, що подання звітності не залежить від того чи виникає у резидента обов'язок щодо сплати податку чи ні.

З цього випливає, що українських власників іноземних компаній, окрім можливої додаткової сплати податків, також хвилює збільшення витрат, необхідних на підготовку звітності по КІК. А враховуючи розміри штрафів за неподання чи подання недостовірної звітності, це може потребувати залучення сторонніх професійних консультантів чи аудиторів.

Крім того, негативний вплив на настрої бізнесу щодо застосування правил КІК, є загальна недовіра до податкових та правоохоронних органів та побоювання за можливий витік інформації про структуру бізнесу.

Враховуючи зазначені вище проблемні моменти, чинне законодавство, що стосується правил КІК, необхідно вдосконалювати, прибравши ряд суперечливих та недосконалих норм.

#### **Список використаних джерел:**

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Сибирякова М. Власникам іноземних компаній приготуватись // Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/tax/articles/rules-for-controlled-companies.html>
3. Результати подання звітності по КІК за 2022 звітний рік // ДПС України. – 2024. URL: <https://www.tax.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvorennya-ta-mijnarodne-opodatкування/kontrolovani-inozemni-kompanii/prezentatsiyni-materiali/748618.html>